FITIR SADAKASI (FİTRE)

“Sadaka” Ne Demektir?

- Sadaka kavramının aslı, doğruluk, doğru söz söylemek, doğrulamak anlamına gelen ‘sıdk’tır. Müslümanın Allah’ın emrine uymada gösterdiği doğruluğu (sadâkatı) ifade ettiği için ‘sadaka’ denmiştir.
- “Sadaka”, kişinin malından sırf Allah’ın hakkı olarak ayırdığı vergidir. Bir açıdan Allah’a sadâkatla bağlı olmayı ifade eder.
- Sadaka, en geniş anlamıyla; Allah rızası için yapılan her iyilik, verilen ve harcanan her şeydir.Bir çok vacip ve nafile ibadeti, yardımı ve iyiliği içerisine almaktadır. Nitekim, mü’minin zekât vermesi sadaka olduğu gibi, müslüman kardeşinin yüzüne gülümsemesi bile bir sadakadır.

Fıtır Sadakası

- Halk arasında fitre denilen sadaka-i fıtır, Ramazan ayının sonuna yetişen ve aslî ihtiyaçlarından başka en az nisap miktarı mala sâhip bulunan her Müslüman'ın vermesi vâcip olan mali bir ibadettir.
- Fıtır sadakası, ramazan orucunun farz olduğu hicri 2. yılın Şa’ban ayında, zekattan önce meşru kılınmıştır. Dini dayanağı ise hadislerdir.
- Sadaka-i fıtır, insan fıtratındaki yardımlaşma ve dayanışmanın bir gereği olarak insan varlığının zekatı kabul edilmiştir. Bu nedenle sadaka-i fıtır’a, “can sadakası” veya “beden sadakası” da denilmektedir. Diğer taraftan fitre, yoksulların ihtiyaçlarının giderilmesinde, bayram gününün neşesinden onların da istifade etmelerinde önemli bir rol oynar.

Fıtır sadakasının önemi.

- Abdullah b. Abbas anlatıyor:
- فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ زَكَاةَ الْفِطْرِ طُهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ وَطُعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ
- “Rasulullah, Fıtır sadakasını, oruçluları gereksiz ve çirkin sözlerinden (günahlarından) arındırmak ve yoksullara gıda temini için farz kılmıştır.”[1]

[1] Ebu Davud.

Kimler Fitre Verir?

- Sadaka-i fıtır, borcundan ve aslî ihtiyaçlarından fazla olarak nisap miktarı mala sahip olan her Müslümana vaciptir. Bireyin sadaka-i fıtır ile mükellef olması için öngörülen zenginlik ölçüsü, zekatta aranan nisaptır. Ancak sadaka-i fıtırda, zekatta öngörülen, malın artıcı olması ve üzerinden bir yıl geçmesi şartı aranmamaktadır.

Fitre Ne Zaman Verilir?

- Sadaka-i fıtır, Ramazan Bayramı'nın birinci günü tan yerinin ağarmasıyla vacip olmakla birlikte, Ramazan ayı içinde de verilebilir. Hatta fakirlerin bayram ihtiyaçlarını karşılamaları için, bayramdan önce verilmesi daha iyidir. Ancak Bayram sabahına kadar sadaka-i fıtır verilmemiş ise, Bayram günlerinde ödenmesi gerekir. Zamanında ödenmeyip sonraya kalan fitreler ise, mümkün olan ilk fırsatta ödenmelidir.

- Abdullah b. Ömer anlatıyor:
- فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْعَبْدِ وَالْحُرِّ، وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى، وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَأَمَرَ بِهَا أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلاَةِ.
- " Hz. Peygamber fıtır sadakasını 1 Sa' (ölçek) hurma ve 1 sa' arpa olmak üzere köle, erkek, kadın, küçük ve büyüklere vermekle yükümlü kılmış ve insanlar (bayram) namazına çıkmadan önce verilmesini emretmiştir."[2]

---

[2] Buhari, Müslim.

Fitre Miktarı Ne Kadardır?

- Hadislerde sadaka-i fıtrın miktarı, buğday, arpa, hurma veya üzümden bir sâ’ (yaklaşık 2.917 gram) olarak belirlenmiştir. Sadaka-i fıtrın bu sayılan maddelerden belirlenmesi, o günkü toplumun ekonomik şartları ve beslenme alışkanlıklarından kaynaklanmaktadır.
- Hz.Peygamber ve sahabe dönemindeki uygulamalar dikkate alındığında, sadaka-i fıtır miktarı ile, bir fakirin, içinde yaşadığı toplumdaki orta halli bir ailenin hayat standardına göre bir günlük yiyeceğinin karşılanmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır.
- Buna göre günümüzde sadaka-i fıtır, bir kişinin bir günlük normal gıda ihtiyacını karşılayacak miktar, ayni gıda yardımı olarak verilebileceği gibi, bunun değerinde nakit de verilebilir. Ancak fakirin yararına olanı tercih etmek daha uygundur.

- Ülke ve bölgelere göre geçim standartları farklı olduğundan, sadaka-i fıtır mükellefi kendi bulunduğu yere göre bir kişinin bir günlük normal gıda ihtiyacını karşılayacak miktar üzerinden sadaka-i fıtrını vermesi gerekir.
- Bütün ibadetlerde olduğu gibi sadaka-i fıtır yükümlülüğü de geciktirilmeyip zamanında yerine getirilmelidir. Bununla birlikte zamanında ödenmemişse, bu fitrelerin mümkün olan ilk fırsatta ödenmesi gerekir.

Fitre Kimlere Verilir?

- Sadaka-i fıtır, zekat verilebilecek kimselere verilir. Zekat verilmesi caiz olmayan kişilere sadaka-i fıtır da verilemez.
- Zekat ve fitrenin kimlere verilebileceği Kur'an-ı Kerim'de belirlenmiştir.
- Bunlar; fakirler, düşkünler, esaretten kurtulacaklar, borçlu düşenler, Allâh yolunda cihada koyulanlar, yolda kalmış olanlar, zekat toplamakla görevlendirilen memurlar ve müellefe-i kulûb adı verilen, kalpleri İslam'a ısındırılmak istenen yeni Müslüman olmuş kimselerdir.[3]
- Aldıkları zekat ve fitreleri bir fonda toplayıp bunu yalnızca Tevbe suresinin 60. ayetinde belirtilen yerlere sarf ettikleri bilinen ve kendilerine her bakımdan güvenilen kimseler eliyle yönetilen dernek, kurum ve yardımlaşma fonlarına zekat ve fitre verilebilir.

---

[3] Tevbe, 9/60.

- İslâm'da zekat ve fitrenin, kişilerin sınıf ve meslek gruplarına bakılmaksızın, kimlere verilip verilemeyeceği açıkça belirlenmiştir. Bu itibarla, belli bir geliri olduğu halde, bu geliriyle asgari temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve başka bir mal varlığı da bulunmayan kişilere zekat verilebilir.
- Sadaka-i fıtrın, bu sayılanlar dışında kalan kişi ve kuruluşlara verilmesi caiz değildir. Ayrıca zekat verilecek kişi, bu şartları taşısa bile;
- 1- Ana, baba, büyük ana ve büyük babalarına,
- 2- Oğul, oğlun çocukları, kız, kızın çocukları ve bunlardan doğan çocuklarına,
- 3- Müslüman olmayanlara,
- 4- Karı-koca birbirlerine, fitrelerini veremezler.